

Openbaar Ministerie

College van procureurs-generaal

Voorzitter

notificeren 7/10/08

SvJ/DWIAU
cc: DGPJS

Postadres: Postbus 20305, 2500 EB Den Haag

Staatssecretaris van Justitie
Mw. mr. N. Albayrak
Postbus 20301
2500 EH 's Gravenhage

Ministerie van Justitie
DEB/DI/99 AB/AL-OD
Dossier W231.23/1054906 fax6
Datum 31 OKT. 2008
Nummer 08/557217d
Ambt.

Bezoekadres:

Prins Clauslaan 16
2595 AJ Den Haag
Telefoon +31 70 33 99 600
Telefax +31 70 33 99 854

Onderdeel
Contactpersoon
Doorkiesnummer(s)
E-mail
Datum
Ons kenmerk
Uw kenmerk
Bijlage(n)
Onderwerp

Handhavingsbeleid
mr. C.J. Glorie
070-3399804
c.j.glorie@om.nl
28 oktober 2008
PaG/HB/13188
5547457/08/6

Bij beantwoording de datum en ons kenmerk vermelden. Wilt u slechts één zaak in uw brief behandelen.

Herziening Beginselenwet justitiële jeugdinrichtingen

Door Reg. DSC kopie gezonden
aan DWIAU

Geachte mevrouw Albayrak,

LDW

Bij brief van 16 juni jl. heeft u het College van procureurs-generaal gevraagd te adviseren over een conceptwetsvoorstel houdende een wijziging van de Beginselenwet justitiële jeugdinrichtingen, het Wetboek van Strafrecht, het Wetboek van Strafvordering en enige andere wetten, in verband met de aanpassing van de tenuitvoerlegging van vrijheidsbenemende jeugdsancties. Met het onderhavige wetsvoorstel wordt beoogd de tenuitvoerlegging van jeugdsancties op onderdelen te optimaliseren. Het College heeft met belangstelling kennis genomen van dit conceptwetsvoorstel en is gaarne bereid om over dit wetsvoorstel te adviseren, doch met de aantekening dat het College zich daarbij zal beperken tot de strafrechtelijke en strafvorderlijke elementen van het wetsvoorstel.

Nazorg in een verplicht kader

Met dit wetsvoorstel wordt voorzien in een verplichte vorm van nazorg voor jeugdigen die krachtens een jeugddetentie of pij-maatregel in een justitiële jeugdinrichting hebben verbleven. Het is daarbij de bedoeling alle jeugdigen die uit hoofde van een jeugddetentie of uit hoofde van een pij-maatregel in een inrichting verblijven, aan het einde van dit verblijf voor verplichte nazorg in aanmerking te brengen. Vanwege het algemene karakter van de regeling wordt de regie van de uitvoering in handen van de administratie gelegd, waarbij de rechter toeziet op de naleving van de voorwaarden die

aan de jeugdige in verband met de nazorg kunnen worden gesteld.

Uit de memorie van toelichting blijkt dat het traject van verplichte nazorg alleen wordt gekoppeld aan de pij-maatregel en niet aan de jeugddetentie. Dit is gedaan omdat het openbaar ministerie reeds heeft toegezegd bij jeugddetentie steeds een voorwaardelijk deel te zullen vorderen. Het College wijst er op dat dit iets te stellig is geformuleerd. In het vooroverleg over dit wetsvoorstel heeft het openbaar ministerie in dit verband duidelijk het voorbehoud gemaakt dat er dan niet iets bijzonders aan de hand mag zijn, zoals bijvoorbeeld een tenuitvoerlegging van de straf vanwege overtreding van de voorwaarden door de rechter opgelegd bij voorwaardelijke veroordeling. Het College adviseert de betreffende zin dan ook te wijzigen in die zin, dat het openbaar ministerie in beginsel een voorwaardelijk deel zal vorderen.

Het College is het eens met het beoogde doel van het wetsvoorstel, de intensivering van de nazorg van jongeren die in een inrichting verblijven. Deze nazorg is essentieel voor de meeste jongeren om ze op het rechte pad te krijgen en ook te houden. Het College vraagt zich echter af of de wijze waarop deze nazorg gestalte krijgt ook de juiste is. Het wetsvoorstel betekent een fundamentele wijziging van het huidige systeem, het is niet slechts een aanvulling daarop.

De voorgestelde wijziging betekent dat een jeugdige, die een onvoorwaardelijke pij opgelegd heeft gekregen, na de wettelijke maximumperiode of nadat de rechter een verlenging heeft geweigerd, nogmaals maximaal twee jaar onder de hoede van justitie verblijft met zelfs de mogelijkheid van terugplaatsing in een inrichting. Het vreemde in deze constructie is dat het in feite de reclassering is die de voorwaarden stelt: voorwaarden, die niet door een rechter zijn getoetst.

De rechter kan ingevolge de voorgestelde bepalingen de voorwaarden ambtshalve toetsen, echter, dat komt pas aan de orde indien de voorwaardelijke beëindiging moet worden omgezet in een onvoorwaardelijke beëindiging of de voorwaardelijke beëindiging verlengd dient te worden. En dan kan de rechter niet toetsen of de aanwijzingen gesteld door de reclassering als juist en proportioneel moeten worden beschouwd, maar kan hij slechts toetsen of de jeugdige zich aan deze aanwijzingen heeft gehouden.

Het voorgestelde systeem houdt geen rekening met het feit dat de wet in artikel 77t, lid 2 en 3, Sr maximale termijnen verbindt aan de pij-maatregel. De pij kan worden opgelegd voor maximaal 2 jaar, met een verlenging voor zover de maatregel de duur van maximaal 4 jaar niet te boven gaat. Indien is geconstateerd dat bij de verdachte tijdens het begaan van het feit een gebrekkige ontwikkeling of ziekelijke stoornis van de geestvermogens bestond, kan de pij voor maximaal 6 jaar worden opgelegd. Deze termijnen worden overschreden indien de rechter in het kader van de nazorg, ex artikel 77s ter, besluit dat de jeugdige terug moet naar de inrichting vanwege het niet

opvolgen van de aanwijzingen die door de jeugdreclassering zijn gesteld. Het is zelfs mogelijk dat de jeugdige dan in een TBS-inrichting wordt geplaatst. Met het onderhavige voorstel wordt aan de pij een extra straf van maximaal twee jaar toegevoegd, die niet door de rechter wordt opgelegd.

Het College wijst er op dat waar het de regeling van de pij betreft, de normale verlenging aan nogal wat voorwaarden is gebonden. Daarbij kan worden gedacht aan het verplicht uitbrengen van deskundigenrapporten over de persoon van de verdachte, de termijn waarin de vordering tot verlenging moet worden gedaan en rechterlijke toetsing. Op grond van het deskundigenrapport moet worden gekeken of de (verlenging van de) maatregel in het belang is van een zo gunstig mogelijke ontwikkeling van de jeugdige en of de behandeling zin heeft. Bovendien kan een inrichting bepalen, indien de behandeling goed verloopt, dat een deel van de behandeling extern, onder de vlag van de inrichting, plaatsvindt. De jeugdige woont dan weer thuis of in een begeleid wonen traject en moet aan allerlei voorwaarden voldoen, zoals bijvoorbeeld poliklinisch een therapie volgen. Indien dit succesvol verloopt en de rechter mede op grond van deskundigenrapporten een verlenging weigert, dan gaat het ver om te bepalen dat vervolgens de reclassering alsnog zonder nadere rechterlijke toets voorwaarden kan stellen waaraan de jeugdige moet voldoen.

Ten slotte meent het College, dat de rechter indien hij het opleggen van een vrijheidsbenemende maatregel overweegt, zich terdege zal realiseren dat na de opgelegde vrijheidsbenemende sanctie de jeugdige nog een periode van maximaal twee jaar onder de hoede van justitie blijft. En dat dit ook kan betekenen dat betrokkene weer in een inrichting, zelfs een TBS-inrichting, terecht kan komen. De rechter zal hiermee bij het opleggen van de maatregel terecht rekening houden. En dit rekening houden zal zich naar het oordeel van het College vooral vertalen in terughoudend toepassen van de maatregel omdat door de extra periode van maximaal 2 jaar het risico bestaat dat de opgelegde maatregel niet meer proportioneel te noemen is in verhouding tot het gepleegde delict.

Zoals in de inleiding al is opgemerkt kan het College zich vinden in de bedoeling van het onderhavige wetsvoorstel en dat is de nazorg van jeugdige delinquenten versterken. Een wettelijke regeling die dit mogelijk maakt kan zeker op instemming rekenen. Maar het College heeft fundamentele bezwaren tegen de wijze waarop thans de nazorg voor jeugdigen die krachtens een pij-maatregel in een inrichting verblijven in het onderhavige wetsvoorstel vorm heeft gekregen. Het College is van oordeel dat de nazorg niet na het ondergaan van de door de rechter opgelegde straf moet worden geregeld, maar dat de nazorg onderdeel moet zijn van de opgelegde maatregel. De nazorg kan niet los worden gezien van de opgelegde maatregel. Dit betekent ook dat de nazorg niet tot gevolg kan hebben, dat de wettelijk gestelde maximum termijnen

voor de maatregel worden overschreden. Ten slotte is het College van oordeel dat de aanwijzingen die door de reclassering worden voorgesteld, door de rechter moeten worden getoetst en aan betrokkene opgelegd.

Alles afwegende is het College van oordeel dat dit onderdeel van het wetsvoorstel anders moet worden ingericht. Daarbij denkt het College aan een wijziging van artikel 77 t Sr, die het mogelijk maakt de jeugdige een voorwaardelijke verlenging van de maatregel op te leggen. Een voorwaardelijke maatregel biedt de rechter de mogelijkheid de omstandigheden en beschikbare nazorg te toetsen en de voorwaardelijke maatregel daarop af te stemmen. Met een voorwaardelijke verlenging van de maatregel kan heel goed een op de betrokkene toegesneden traject van nazorg worden ingebouwd. Dit zou betekenen dat een rechterlijke toets, op basis van een deskundigenrapport, voor het nazorgtraject mogelijk is.

Het College pleit er tevens voor om bij een voorwaardelijke verlenging van de maatregel aanhouding buiten heterdaad mogelijk te maken in het geval de jeugdige de voorwaarden overtreedt. Daarmee wordt het openbaar ministerie in staat gesteld snel te reageren op ongewenst gedrag van de jeugdige en hem of haar snel te kunnen corrigeren.

Een verlenging van de maximale termijnen van de pij wijst het College af. De pij is al een zeer zware maatregel. Er is een zeer kleine groep is die niet vatbaar is voor ambulante behandeling. De praktijk wijst uit dat als een jongere na 6 jaar nog niet is uitbehandeld, de behandeling verder ook niet heel veel zin meer heeft. Voor deze gevallen is de BOPZ meer geschikt.

Nachtdetentie

Van de gelegenheid wordt gebruik gemaakt om een wettelijke basis voor te stellen voor een vorm van detentie uit de praktijk, namelijk de nachtdetentie. Bij nachtdetentie verblijven de jeugdigen 's avonds, 's nachts en in het weekeinde in een justitiële jeugdinrichting en gaan zij overdag naar school, werk, stage of dagbehandeling. In de memorie van toelichting wordt de huidige praktijk van de nachtdetentie omschreven als een bijzondere voorwaarde bij schorsing van de voorlopige hechtenis. Het College wijst er op dat deze uitleg moet berusten op een misverstand. De nachtdetentie is geen bijzondere voorwaarde bij schorsing maar een bijzondere uitvoering van de voorlopige hechtenis. De jeugdige is in voorlopige hechtenis genomen, verblijft in de justitiële jeugdinrichting, maar heeft toestemming om overdag de inrichting te verlaten om naar school of werk te gaan. Vandaar dat de regie over de uitvoering van de nachtdetentie ook bij de officier van justitie is gelegd.

In de memorie van toelichting wordt aangegeven dat het voorstel om nachtdetentie van een wettelijke basis te voorzien voortvloeit uit het evaluatierapport "nachtdetentie

voor jeugdigen in de voorlopige hechtenisfase". In dit rapport komt echter, op het antwoord van slechts één respondent na, niet naar voren dat het ontbreken van een wettelijke grondslag als een probleem wordt ervaren. Sterker, in het rapport wordt niet geconstateerd dat een wettelijke basis werkelijk ontbreekt en dat de huidige praktijk van de nachtdetentie als contra legem moet worden beschouwd.

Voorts meent het College dat onvoldoende onder ogen is gezien wat de juridische gevolgen zijn van het opnemen van nachtdetentie als afzonderlijke modaliteit voor voorlopige hechtenis. Indien nachtdetentie expliciet in het Wetboek van Strafvordering wordt opgenomen doet de vraag zich voor of nachtdetentie als een afdwingbaar recht moet worden beschouwd. Kan de jeugdige tegen de beslissing om geen nachtdetentie toe te staan opkomen? Dat ligt wel voor de hand, aangezien nachtdetentie kan worden aangemerkt als een verlichting van het voorlopige hechtenis regime waarin de jeugdige verblijft. Met het gelijkheidsbeginsel in de hand kan de jeugdige wie de nachtdetentie wordt ontzegd de nachtdetentie mogelijk toch afdwingen. Indien voorgaande stelling juist is, bij wie kan hij klagen indien de nachtdetentie niet wordt toegekend of bijvoorbeeld door de directeur of de officier van justitie vanwege misdragingen wordt stopgezet?

Het College is van oordeel dat het huidige artikel 493 Sv voldoende basis biedt om nachtdetentie mogelijk te maken.¹ De huidige regeling biedt de praktijk voldoende flexibiliteit om nachtdetentie naar lokale behoefte in te richten. Het College heeft derhalve geen behoefte aan een nadere wettelijke regeling van de nachtdetentie.

Hoogachtend,

Het College van procureurs-generaal,

H.N. Brouwer

¹ Zie in verband ook T&C Strafvordering, de toelichting op artikel 493, onder punt 3.

